

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

PROJECT

ΝΗΣΙΑ ΚΑΙ
ΜΠΟΥΡΛΟΤΙΕΡΗΔΕΣ

www.ekedisy.gr

info@ekedisy.gr

**ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΝΗΣΙΑ ΚΑΙ ΜΠΟΥΡΛΟΤΙΕΡΗΔΕΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΝΤΑΡΤΖΗ

ΣΤΟΧΟΙ

**Στόχοι του εκπαιδευτικού σεναρίου
είναι οι μαθητές:**

- ✓ Να γνωρίσουν οι μαθητές τους αγώνες που δόθηκαν στη θάλασσα στην Επανάσταση του 1821.
- ✓ Να γνωρίσουν τη Μπουμπουλίνα, τον Κανάρη, τον Μιαούλη, τους πυρπολητές.
- ✓ Να προσεγγίσουν εικαστικά τα έργα και να αναπτύξουν αισθητικό κριτήριο.
- ✓ Να αγαπήσουν την Ελλάδα και την ιστορία της.
- ✓ Να ψυχαγωγηθούν.

Αγώνες στη Θάλασσα

Η αρχή και αφόρμηση του σεναρίου γίνεται προβάλλοντας σπουδαία έργα τέχνης με θέμα τους αγώνες που δόθηκαν στη θάλασσα.

Προβολή παρουσίασης «Αγώνες στη Θάλασσα μέσα από τα μάτια των ζωγράφων»:
<https://ekedisi.gr/wp-content/uploads/2021/04/ΑΓΩΝΕΣ-ΣΤΗ-ΘΑΛΑΣΣΑ-1821.pdf>

Στη συνέχεια μπορούμε να κάνουμε τις εξής ερωτήσεις για να προκαλέσουμε το ενδιαφέρον των παιδιών;

Πώς σας φάνηκαν οι πίνακες;

Ποια χρώματα χρησιμοποιεί ο κάθε ζωγράφος;

Τι συναισθήματα νοιώθετε όταν κοιτάτε κάθε έργο;

Βρείτε το φύλλο εργασίας «Παίζω με τους πίνακες και τις λέξεις»:

<https://ekedisi.gr/wp-content/uploads/2021/04/Παίζω-με-τους-πίνακες-και-τις-λέξεις.pdf>

Βρείτε το φύλλο εργασίας «Μάντεψε ποιος;»: <https://ekedisi.gr/wp-content/uploads/2021/04/Μάντεψε-ποιος.pdf>

Νησιά και Μπουρλοτιέριδες

Συνεχίζετε με τα Σενάρια. Το κάθε Σενάριο έχει ενσωματωμένες δραστηριότητες και υλικό για να επιλέξετε αυτό που θεωρείτε κατάλληλο. Προτείνουμε την εξής σειρά που δεν είναι υποχρεωτική.

Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα και Σπέτσες

Δείτε το βίντεο: «Η ιστορία της Λασκαρίνας Μπουμπουλίνας»:
<https://youtu.be/kiH7NN9BbnE>

Σενάριο εργασίας: «Η Μπουμπουλίνα και οι Σπέτσες»:

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΛΑΣΚΑΡΙΝΑ ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ

PROJECT

ΝΗΣΙΑ ΚΑΙ
ΜΠΟΥΡΛΟΤΙΕΡΗΔΕΣ

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, μέσα στη φυλακή, καθώς η μητέρα της η Σκεύω, είχε πάει να επισκεφτεί τον άντρα της, τον Πινότση, που ήταν φυλακισμένος για τους αγώνες του εναντίον των Τούρκων.

Η οικογένειά της μετακόμισε από την Ύδρα στις Σπέτσες. Η μοίρα το έφερε δυο φορές να παντρευτεί και οι δυο της άντρες να χαθούν από τους φοβερούς Αλγερινούς πειρατές. Με την περιουσία που της άφησαν και ιδιαίτερα ο δεύτερος σύζυγός της, ο Δημήτριος Μπούμπουλης, μπόρεσε όμως να βοηθήσει τον αγώνα καθώς αγόρασε και εξόπλισε καράβια για τον αγώνα του 1821.

Για να γλυτώσει από τους Τούρκους που την καταδίωκαν, πήγε στην Κωνσταντινούπολη και μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία. Εκεί έφτιαξε το ονομαστό της καράβι που του έδωσε το όνομα Αγαμέμνων, μια κορβέτα 75 μέτρα και με 18 μεγάλα κανόνια. Ήταν το πιο ωραίο από τα καράβια της ο Αγαμέμνων, και το όνομά του το έδωσε από τον βασιλιά των Μυκηνών, τον Αγαμέμνονα που οδήγησε τους Έλληνες στον Τρωικό πόλεμο.

Και η Μπουμπουλίνα με τον δικό της Αγαμέμνονα όργωνε το Αιγαίο και πήρε μέρος σε πολλές συγκρούσεις με τους Τούρκους μαζί με τους Σπετσιώτες ναυτικούς της που τους ονόμαζε «γενναία μου παλικάρια». Και πράγματι ήταν όλοι τους γενναίοι και ατρόμητοι ακολουθώντας το παράδειγμα της καπετάνισσας.

Στις 13 Μαρτίου 1821, η Μπουμπουλίνα υψώνει στον Αγαμέμνονα το δικό της λάβαρο, τον αετό με την άγκυρα και το φοίνικα. Ο αετός συμβόλιζε το σκλαβωμένο έθνος που θα αναγεννηθεί όπως ο φοίνικας, με την βοήθεια του Ναυτικού που συμβολίζει η άγκυρα.

Με το παράδειγμά της φλόγιζε όλες τις καρδιές όλων των Ελλήνων. Συγκέντρωνε χρήματα, έπαιρνε μέρος στους αγώνες στη θάλασσα και ένα είχε σκοπό μονάχα. Την απελευθέρωση της Ελλάδας!

Ενώ ετοιμαζόταν για έναν άλλο αγώνα, είχε τέλος άδοξο. Σκοτώθηκε σε ένα καυγά με την οικογένεια των Κουτσαίων, των οποίων ο γιος είχε κλεφτεί με την κόρη της και οι Κουτσαίοι, δεν την ήθελαν γιατί η Μπουμπουλίνα ήταν πλέον πάμπτωχη καθώς είχε ξοδέψει όλη της την περιουσία ήδη στον αγώνα.

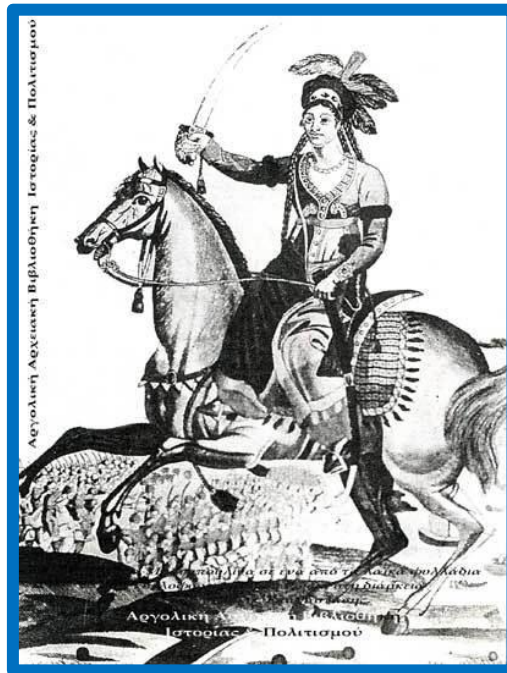
Οι Ρώσοι μετά τον θάνατό της, της απένειμαν τον τίτλο της «Ναυάρχου», έναν τίτλο, μοναδικό στα παγκόσμια χρονικά για γυναίκα.

Άγαλμά της υπάρχει στις Σπέτσες ενώ παλιά τυπώθηκε και χαρτονόμισμα με τη φωτογραφία της!

Το Πολεμικό Ναυτικό έδωσε σε ένα πλοίο, μια φρεγάτα, το όνομά της. Ήταν η πρώτη φορά που δόθηκε το όνομα ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ σε Φρεγάτα του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού.

? Ξέρεις ότι;

- ★ Η μητέρα της έλεγε ότι οι γυναίκες δεν γίνονται καπετάνισσες;
- ★ Το χρηματοκιβώτιο, που υπήρχε στο πλοίο «Αγαμέμνων» άνοιξε με τρεις κλειδαριές και σήμερα βρίσκεται στο Μουσείο Μπουμπουλίνας στις Σπέτσες;
- ★ Εμφανίστηκε καβάλα επάνω σε ένα άσπρο άλογο στο Άργος και όλοι τη θαύμασαν;

★ Μικρή Ιστορία

Το 1822 ο Τουρκικός στόλος κατευθύνεται προς τον κόλπο της Αργολίδας με τελικό προορισμό το Ναύπλιο, σε μια προσπάθεια ανεφοδιασμού του οχυρού. Στις 8 Σεπτεμβρίου ο στόλος εμφανίζεται ανατολικά των Σπετσών, μεταξύ Σπετσοπούλας και Τρικεριού και ο στόλος των Σπετσών, της Ύδρας και των Ψαρών, κάτω από τις διαταγές του ναυάρχου Ανδρέα Μιαούλη, κινείται για να αντιμετωπίσει τους Τούρκους. Στη ναυμαχία που ακολούθησε ανάμεσα στους δυο στόλους πήραν μέρος 140 περίπου πλοία.

Σε αυτήν την κρίσιμη στιγμή εμφανίζεται ο Σπετσιώτης πυρπολητής Κοσμάς Μπαρμπάτσης, ο οποίος καταφέρνει να μπει στο κέντρο του τουρκικού σχηματισμού. Με τον ηρωισμό του κατάφερε να υποχωρήσει ο τουρκικός στόλος από τον Αργολικό κόλπο. Οι Σπετσιώτες για να θυμούνται το γεγονός αυτό έκτισαν την εκκλησία της Παναγίας της Αρμάτας στην περιοχή του φάρου των Σπετσών.

Κάθε χρόνο στο νησί γιορτάζεται με μεγάλη επισημότητα στο Φεστιβάλ της Αρμάτας με πολλές εκδηλώσεις και γίνεται αναπαράσταση της Ναυμαχίας των Σπετσών.

Τα Σπετσιώτικα πλοία στη Ναυμαχία

? Ξέρεις ότι;

- ★ Το όνομά του το νησί το πήρε από τους από τους Ενετούς αφού το ονόμασαν «Ιζόλαντι Σπέτζια» που σημαίνει Νησί των αρωμάτων λόγω των πολλών λουλουδιών που υπήρχαν;
- ★ Ο εθνικός ευεργέτης των Σπετσών, Σωτήριος Ανάργυρος, είχε εργαστεί στην Αμερική; Δικό του έργο είναι η Αναργύρειος και Κοργιαλένειος Σχολή Σπετσών, ένα από τα πιο ονομαστά σχολεία της Ελλάδας;
- ★ Στις Σπέτσες δεν κυκλοφορούν αμάξια; Θα τριγυρίσεις με άμαξες, ποδήλατα και φυσικά με τα πόδια.

★ Μικρή ιστορία

...Εκεί στην Πόλη, η Μπουμπουλίνα, πιάστηκε στα δίχτυα της Φιλικής Εταιρείας. Ο Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄ της μίλησε για τους ιερούς σκοπούς και το μεγάλο έργο της Εταιρείας. Η Λασκαρίνα ενθουσιάζεται. Στους κόλπους της Φιλικής Εταιρείας, σκέπτεται, θα μπορέσει να υπηρετήσει καλύτερα την πατρίδα. Παραγγέλλει αμέσως να κατασκευαστούν τέσσερα πλοία που τα εξοπλίζει με δικά της χρήματα. Επίσης και ένα σώμα πεζών. Στο μεγαλύτερο πλοίο που το ονόμασε «Αγαμέμονονα» ήταν η ίδια καπετάνισσα και στα άλλα τρία καπεταναίοι ήταν τα παιδιά της.

...Ανάμεσα σ' όλα τα ηρωικά νησιά, οι Σπέτσες έδωσαν πρώτες το σύνθημα της Επανάστασης. Ολόκληρος ο λαός του νησιού, βρίσκεται στην Εκκλησία. Είναι Κυριακή των Βαΐων, 3 Απριλίου του 1821. Ο ουρανός είναι καταγάλανος κι ο ανοιξιάτικος ήλιος καθρεφτίζεται μέσα στην ήσυχη θάλασσα. Μετά την απόλυση, όλοι οι κάτοικοι προχωρούν προς την παραλία. Μέσα σε ζητωκραυγές, άσματα και κανονιοβολισμούς, τα σπετσιώτικα πλοία υψώνουν τη σημαία. Ένα ρίγος συγκίνησης περνάει απ' τα κορμιά όλων, καθώς ατενίζουν το σύμβολο της ελευθερίας.

Ήταν γαλανή, όπως ο ουρανός που την ευλογούσε και η θάλασσα που δεχόταν στην αγκαλιά της τα ηρωικά σκάφη. Είχε στη μέση τον Σταυρό κι έγραφε τις λέξεις: «Ελευθερία ή Θάνατος» (Ηρωίδες, Εκλεκτές Ιστορικές Διηγήσεις, (1959). Αθήνα: Αδελφότης Θεολόγων «Η Ζωή», από τις Συλλογές Μουσείου Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης).

★ Η σημαία των Σπετσών στον αγώνα του 1821

Η σημαία των Σπετσών ήταν λευκή με κόκκινο πλαίσιο. Στο μέσο είχε ανάποδα την ημισέληνο (σύμβολο του Ισλάμ) και τον σταυρό από πάνω της, θέλοντας να δείξουν την υπεροχή του Χριστιανισμού και την πτώση του Ισλαμισμού. Στο δεξιό του σταυρού υπήρχε όρθια άγκυρα ως σύμβολο ελπίδας και της νίκης του σπετσιώτικου στόλου.

Στην άγκυρα ήταν τυλιγμένο ένα φίδι, σύμβολο της δύναμης του ελληνικού έθνους, του οποίου τη γλώσσα τσιμπούσε μια κουκουβάγια, που δήλωνε τη φρόνηση με την οποία έπρεπε να διεξαχθεί ο Αγώνας.

Σύμφωνα με μια άλλη άποψη η κουκουβάγια, η οποία συμβολίζει τους Έλληνες, τρώει τη γλώσσα του φιδιού, το οποίο με τη σειρά του συμβολίζει τους Τούρκους. Δεξιά και αριστερά από τον σταυρό υπήρχαν οι λέξεις «Ελευθερία ή Θάνατος».

Όλα τα σύμβολα ήταν με κόκκινο χρώμα

★ Σπέτσες

Οι Σπέτσες είναι ένα νησί με μεγάλη ιστορία. Πήραν μέρος στον αγώνα του 1821 και ύψωσαν τη σημαία της Επανάστασης τον Απρίλιο του 1821 τραγουδώντας τον Θούριο του Ρήγα Φεραίου «Δεύτε παιδιά των Ελλήνων» δηλαδή «Ελάτε παιδιά της Ελλάδας».

Ο στόλος των Σπετσών πήρε μέρος σε πολλές ναυμαχίες όπως στη ναυμαχία της Αρμάτας και απέκλεισε πολλά οχυρά όπως στο Ναύπλιο και στη Μονεμβασιά.

Ηρωικά ονόματα όπως η Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, ο Ανδρέας Μιαούλης, ο Χατζηγιάννης Μέξης, ο Κοσμάς Μπαρμπάτσης συνδέονται με τις ηρωικές Σπέτσες.

Σήμερα είναι ένα νησί με πολλά όμορφα μέρη και αξιοθέατα και αξίζει να το επισκεφθείς. Περιπατώντας στα όμορφα και γραφικά στενά αντικρύζεις τα ξακουστά και ιστορικά αρχοντικά του νησιού με πολύ ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική.

Στο λιμάνι της Ντάπιας και στην πλατεία του συγκεντρώνει όλους τους επισκέπτες. Η Καγκελαρία, που βρίσκεται στην άκρη του λιμανιού της Ντάπιας, έχει μεγάλη ιστορία. Πριν από το 1770 χρησίμευε ως τόπος συγκέντρωσης των προκρίτων του νησιού, ενώ αργότερα στέγασε το Δημαρχείο. Στην πλατεία Ποσειδωνίου υπάρχει το εξαιρετικό άγαλμα της Λασκαρίνας Μπουμπουλίνας.

Το πιο σημαντικό είναι ότι στο νησί δεν επιτρέπονται τα αυτοκίνητα και θα το απολαύσετε με περπατώντας ή με ποδήλατο και ακόμα καλύτερα με τις γραφικές άμαξες.

Πληροφορίες για τις Σπέτσες μπορείτε να βρείτε
http://www.visitgreece.gr/el/greek_islands/spetses

 Ποίημα για την Μπουμπουλίνα από τη Μυρτιώτισσα

Τώρα που ο νους πάει στου ξεσηκωμού
τα επίσημα και τα' άγια χρόνια εκείνα,
σε ξαναφέρνω μπρος μου πρώτη εσένανε,
ατρόμητη, ατσαλένια Μπουμπουλίνα.

Ω! των καπεταναίων, καπετάνισσα!
που κυβερνάς του τιμονιού το δοιάκι,
στο πρόσταγμά σου ο άνδρας υποτάζεται
και φαίνεται σαν άπραγο παιδάκι.

Σου καμαρώνω το κορμί το μπρούντζινο,
τα χέρια τα τραχιά και τα μαλλιά σου,
που αναλυτά σαν φίδια αναταράζονται
Και μοναχά αποφεύγω τη ματιά σου.

Κι εγώ, γυναίκα σημερινή, λαχτάρησα
στα θεία ετούτα λόγια της καρδιάς σου,
κι ήρθα με την ψυχή μου και γονάτισα
κάτω απ' το φως το πράο της ματιάς σου.

★ Οπτικοακουστικό υλικό:

Δείτε τη ζωή της Μπουμπουλίνας στην Εκπαιδευτική Ραδιοτηλεόραση
<https://edutv.minedu.gov.gr/index.php/istoria/boumpoulina>

Δείτε την ταινία Μπουμπουλίνα (1959) - Με την Ειρήνη Παππά
<https://www.youtube.com/watch?v=U3u1hZN6gqo>

Επισκεφθείτε το Μουσείο Μπουμπουλίνας. Το αρχοντικό της οικογένειας Μπούμπουλη (του δεύτερου άντρα της Μπουμπουλίνας) λειτουργεί ως Μουσείο.
<https://museumfinder.gr/item/mousio-bouboulinas/>

Διαβάστε τα Κλασσικά Εικονογραφημένα
<https://issuu.com/anagogi/docs/bouboulina>

Παίξτε ένα κουίζ: <https://learningapps.org/display?v=pqix3dxtv21>

Προβολή παρουσίασης η οποία εμπεριέχει ερωτήσεις και δραστηριότητες:
<https://ekedisi.gr/wp-content/uploads/2021/04/ΛΑΣΚΑΡΙΝΑ-ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.pdf>

Ανδρέας Μιαούλης και Ύδρα

Δείτε το βίντεο: «Η ιστορία του Ανδρέα Μιαούλη»:

<https://youtu.be/bBTimAzQycY>

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΜΙΑΟΥΛΗ

Σενάριο εργασίας: «Ο Μιαούλης και η Ύδρα»:

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΑΟΥΛΗΣ

PROJECT

ΝΗΣΙΑ ΚΑΙ
ΜΠΟΥΡΛΟΤΙΕΡΗΔΕΣ

Ο Ανδρέας Μιαούλης γεννήθηκε στην Ύδρα και το πραγματικό του όνομα ήταν Βώκος. Από πολύ μικρός αγαπούσε τη θάλασσα και σε ηλικία μόλις 16 ετών έγινε καπετάνιος σε οικογενειακό τους καράβι.

Σιγά σιγά απέκτησε περιουσία και με το ξέσπασμα της Επανάστασης έφτιαξε πολλά πλοία για τον αγώνα και έγινε Ναύαρχος του στόλου της Ύδρας. Πήρε μέρος σε πολλές ναυμαχίες όπως στη Χίο, στις Σπέτσες και στα Ψαρά. Πολύ σημαντική ήταν η επιτυχία του στη ναυμαχία του Γέροντα στην οποία έσωσε τη Σάμο.

Όταν η Ελλάδα έγινε ανεξάρτητο κράτος ανέλαβε αξιώματα σε αναγνώριση των υπηρεσιών που προσέφερε στην πατρίδα.

Πέθανε από φυματίωση και ο τάφος του ήταν στον Πειραιά, στην περιοχή που αργότερα ονομάστηκε Ακτή Μιαούλη.

? Ξέρεις ότι;

- ★ Το επίθετό του λέγεται ότι το πήρε από μια βάρκα που είχε αγοράσει (μιαούλ σημαίνει μικρή βάρκα);
- ★ Για το παρωνύμιο Μιαούλης υπάρχει και άλλη εκδοχή, ότι του το κόλλησαν οι ναύτες του, όταν τους έδινε τη διαταγή «Μία ούλοι!» για να κωπηλατούν 'συγχρόνως;
- ★ Υπηρέτησε σε πειρατικό καράβι κάτω από τις διαταγές του αρχιπειρατή Γουλιέλμου που ήταν γνωστός ως Μαλτέζος;
- ★ Στην πολιορκία του Μεσολογγίου έσπαζε τον κλοιό των Τούρκων και εφοδίαζε τους πολιορκημένους Μεσολογγίτες με πολεμοφόδια και τρόφιμα που ήταν απολύτως αναγκαία;

★ Μικρή ιστορία

Ο Μιαούλης από τη δουλειά του στα καράβια είχε κάνει μεγάλη περιουσία και είχε αγοράσει και ένα ωραίο αρχοντικό στην Ύδρα. Όταν ξεκίνησε όμως ο αγώνας δε δίστασε να διαθέσει από την περιουσία του χρήματα και να πολεμήσει για την Ελλάδα. Τρία πλοία έδωσε στον αγώνα: τα μπρίκια Κίμων, Ηρακλής και Άρης.

Το Αρχοντικό του Ανδρέα Μιαούλη στην Ύδρα

★ Μικρή ιστορία

Θυμάται ο Λευτέρης, που κλεφτά μια φορά, τράβηξε κατά το σπίτι του Μιαούλη. Είχε ξεκόψει καιρό τώρα ο καπετάνιος απ' τη θάλασσα. Τ' ανοίξανε την πόρτα στ' αρχοντικό. Με χαρά τον δέχτηκαν. Τον ήξεραν απ' τις φασκιές ακόμα. Γούστο τον κάνανε τώρα που' χε καημό με τη θάλασσα. Στις καλές του ήταν ο καπετάνιος.

-Καλώς τονε. Ποιος αγέρας σε έφερε κατά δω;

Ο Λευτέρης στηλωμένος στην πόρτα, δεν έλεγε ν' απαντήσει.

-Έλα. Κάτσε εδώ και μίλα μου, του είπε καλόγνωμα.

Ο μικρός πήρε κουράγιο.

-Καιρό τώρα τρώγουμαι με τον πατέρα μου να μπαρκάρω. Δειλιασμένη ακούστηκε η φωνή του.

-Από τώρα σ' έπιασε ο καημός; Είσαι μικρός, τον αποπήρε ο καπετάνιος.

-Μα αγαπώ τη θάλασσα. Πείσμωνσε ο Λευτέρης.

Καμάρωσε ο καπετάν Μιαούλης τ' αστραφτερά μάτια του παιδιού. Ίσιωσε το φέσι του. Θυμήθηκε παλιά, λησμονημένα, δικά του χρόνια.

-Κι εγώ, μωρέ Λευτέρη, αγαπούσα τη θάλασσα. Και το' σκασα κάποτες.

-Έφυγες απ' το σπίτι καπετάνιο;

-Ναι.

Τα μάτια του παιδιού άνοιξαν από θαυμασμό.

-Και πού πήγες; Ρώτησε λαχανιασμένα.

-Απάνω, στο Έρε (βουνό της Ύδρας). Όταν με βρήκανε, η μάνα μου έκανε σαν τρελή.

-Δε σε δείρανε; Η φωνή του παιδιού είχε αγωνία.

-Σαν πήγανε να μου τις βρέξουνε, τότε τους είπα πως θέλω να φύγω, να μπαρκάρω.

-Και μπάρκαρες, κυρ Αντρέα;

-Ναι, τότες ήταν που μπάρκαρα μούτσος.

Ο καπετάν Μιαούλης ξεχάστηκε. Χάιδεψε τη φούντα απ' το φέσι του αφαιρεμένα και βυθίστηκε στις σκέψεις του. Ούτε πήρε είδηση τ' αγόρι, που ξεπόρτισε.

(Γ. Γρηγοριάδου-Σουρέλη, Ο μικρός μπουρλοτιέρης, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, από τις Συλλογές του Μουσείου Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης).

★ Ύδρα

Το νησί της Ύδρας, ένα νησί με πλούσια ιστορία είναι σήμερα ένας προορισμός για Έλληνες και ξένους τουρίστες. Η πόλη είναι διατηρητέα και διαθέτει όμορφα αρχοντικά. Δεν επιτρέπονται τα αυτοκίνητα γι' αυτό είναι και πολύ ήρεμη.

Πολλοί ζωγράφοι έζησαν και δημιούργησαν εκεί παίρνοντας έμπνευση από την ομορφιά της όπως ο Πάμπλο Πικάσο και ο Μαρκ Σαγκάλ. Υπάρχει μάλιστα στο νησί και παράρτημα της Σχολής Καλών Τεχνών.

★ Η Ύδρα στο 1821

Στην Επανάσταση του 1821 η Ύδρα διέθετε 186 πλοία. Εκτός από τον Μιαούλη ονομαστοί ήταν ο Κουντουριώτης, ο Κριεζής, ο Τσαμαδός, ο Σαχίνης, ο Τομπάζης, ο Σαχτούρης και πολλοί άλλοι. Αυτή η ναυτική παράδοση συνεχίζεται και σήμερα καθώς εκεί υπάρχει και η Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού που άρχισε να λειτουργεί αμέσως μετά την επανάσταση του 1821.

Κάθε χρόνο γιορτάζονται τα Μιαούλεια, τα οποία είναι εκδηλώσεις, αφιερωμένες στη δράση του Ναύαρχου Μιαούλη και όλων των ναυμάχων και πυρπολητών και πραγματοποιούνται κάθε χρόνο, προς το τέλος του Ιουνίου.

Στην Ύδρα λειτουργεί παράρτημα του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου στην Οικία Κουντουριώτη <https://www.nhmuseum.gr/ektheseis/istoriki-oikia-lazarou-kountourioti-ydra>

★ Ύδρα (μικρή ιστορία)

...Αιώνες και αιώνες δεν του έδιναν καμιά σημασία του απόμερου τούτου νησιού, που λες και δεν ήταν γραμμένο καν σε χάρτη. Κι άμα έπεσε η Βασιλεύουσα-η «Κωνσταντίνου πόλις», η Κωνσταντινούπολη-βρήκανε πρώτοι πρώτοι καταφύγιο στα βράχια του διάφορα απομεινάρια του ρημαγμένου πια Βυζαντινού κράτους. Και με τον καιρό, ήρθαν και κόνεψαν εκεί κι άλλοι κι άλλοι ακόμα. Μαζέματα στην αρχή από το Μοριά κι από τη Ρούμελη, από την Ήπειρο και τα νησιά, και από τη Σμύρνη, από κάθε βασανισμένη γωνιά του τόπου.

Ραγιάδες όλοι ετούτοι, μαύρη και συφοριασμένη προσφυγιά, που έφευγε το μαχαίρι του Τούρκου κι άραζε για να γλυτώσει στα βράχια και στον πευκιά κείνου του νησιού. Από τα Φύλλα της Χαλκίδας έφτασαν καμιά φορά ως εκεί και οι Βωκαίοι, η φαμελιά του κατοπινού Μιαούλη. Στα τέλη του χίλια εφτακόσια, πήρανε των οματιών τους και ξενιτεύτηκαν στην Ύδρα, γιατί ο γιος του γερο-Δημήτρη Βώκου-ο Αντρέας Βώκος, ο Μιαούλης όπως τον ξέρουμε,-είχε ξεκάνει, λέγανε, το μπέη της περιοχής. Που είχε ντροπιάσει τη φαμίλια τους, γι' αυτό και δεν τους χώραγε άλλο πια τους Βωκαίους ο τόπος τους.

Έτσι ήταν κείνο τον καιρό η Ύδρα. Ένας ξερότοπος για βοσκή και για σπορά πάνω στο λιγιστό του χώμα πριν να βγει και να λάμψει στο φως.

(Τροπαιάτη, Α. (1967). Το αετόπουλο της Ύδρας. Αθήνα: Ελληνική Παιδική Βιβλιοθήκη, από τις Συλλογές του Μουσείου Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης).

★ **Οπτικοακουστικό υλικό:**

- Δείτε στην Εκπαιδευτική ραδιοτηλεόραση «Η ιστορία της Επανάστασης του 1821 μέσα από τους ήρωες. Ανδρέας Μιαούλης»
<https://edutv.minedu.gov.gr/index.php/istoria/miaoylis-andreas>
- Η συμβολή των νησιών στον αγώνα: <https://youtu.be/lxzoq4J2mt0>
- Διαβάστε τα Κλασσικά Εικονογραφημένα:
<https://issuu.com/gmail429/docs/> 1186
- Παίξτε ένα κουίζ: <https://learningapps.org/display?v=pg1ti8uh221>
- Προβολή παρουσίασης η οποία εμπεριέχει ερωτήσεις και δραστηριότητες:
<https://ekedisi.gr/wp-content/uploads/2021/04/ΑΝΔΡΕΑΣ-ΜΙΑΟΥΛΗΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.pdf>

Κωνσταντίνος Κανάρης και Ψαρά

Δείτε το βίντεο: «Η ιστορία του Κωνσταντίνου Κανάρη»:

<https://youtu.be/zUO4aYBB-KQ>

Σενάριο εργασίας: «Ο Κανάρης και τα Ψαρά»:

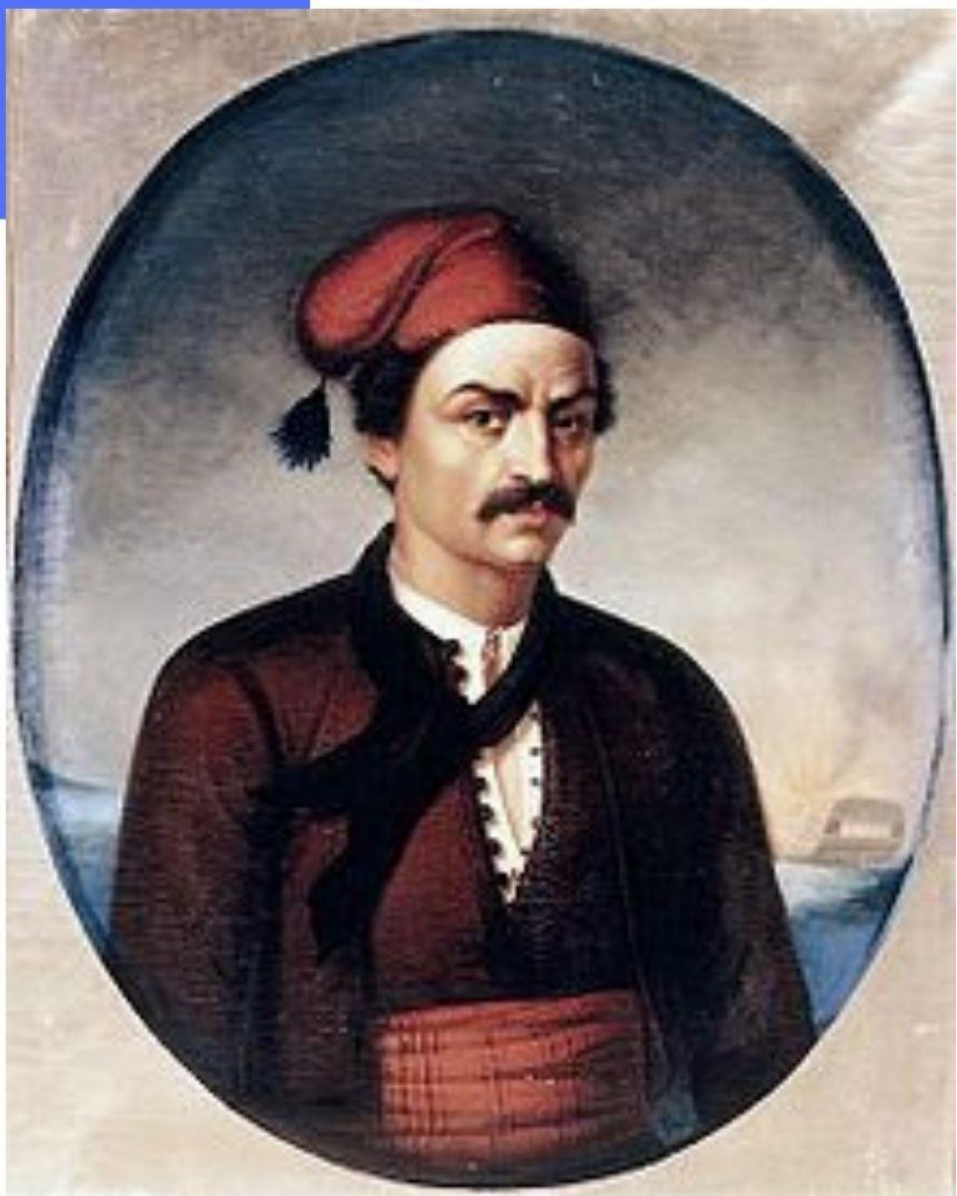

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΝΑΡΗΣ

PROJECT

ΝΗΣΙΑ ΚΑΙ
ΜΠΟΥΡΛΟΤΙΕΡΗΔΕΣ

Ο Ψαριανός Κωνσταντίνος Κανάρης ορφάνεψε νωρίς και αναγκάστηκε να δουλεύει στο καράβι του θείου του, το οποίο, μετά τον θάνατό του το ανέλαβε ο ίδιος.

Διακρίθηκε για την τόλμη του και την αποφασιστικότητά του και ήταν αυτός που πήρε εκδίκηση για τη φοβερή σφαγή στη Χίο από τον Καρά Αλή και τους ναύτες του καθώς αυτός μαζί με τη βοήθεια του Πιπίνου έβαλαν μπουρλότο στη ναυαρχίδα του. Η τούρκικη ναυαρχίδα ανατινάχτηκε και κάηκε. Τον θάνατο βρήκε ο ναύαρχος Καρά Αλής αλλά και 2000 ναύτες του.

Ο Κανάρης είχε γίνει ήρωας και η φήμη του έφθασε σε όλο τον κόσμο. Από εκεί και πέρα συνέχισε τη δράση του και προξένησε μεγάλες καταστροφές στον τουρκικό στόλο όπως στην Τένεδο που ανατίναξε την υποναυαρχίδα του Κακλαμάν Μεχμέτ.

Ο πόνος του ήταν μεγάλος όμως, όταν η πατρίδα του, τα Ψαρά, καταστράφηκαν από τον Μεχμέτ Πασά. Όμως και πάλι εκδικήθηκε και προξένησε πολλές καταστροφές στον τούρκικο στόλο.

Στην Ευρώπη και Αμερική ο υπερήρωας Κανάρης έγινε θρύλος. Όλη η Ευρώπη μιλούσε για τα κατορθώματα του θρυλικού Ψαριανού. Ο Γάλλος ναύαρχος και ιστορικός Jurien de la Graviere έγραφε: «Ο αλάθητος Κανάρης συγκίνησε τις καρδιές των ποιητών και οι ναυτικοί όλου του κόσμου τον θαυμάζουν.

“Όταν η Ελλάδα έγινε ανεξάρτητο κράτος η πατρίδα τον τίμησε με αξιώματα και έγινε μάλιστα ναύαρχος, υπουργός ναυτικών αλλά και Πρωθυπουργός της Ελλάδας.

Ξέρεις ότι;

- ★ Η καρδιά του Κανάρη φυλάσσεται σε ασημένια λήκυθο με επιγραφή «Χαίρε καρδιά στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο;

Η ασημένια λήκυθος όπου φυλάσσεται η καρδιά του Κανάρη, με επιγραφή «Χαίρε καρδιά Ναυάρχου Κανάρη». Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα.

- ★ Στην καταστροφή των Ψαρών η γυναίκα του που ήταν έγκυος μαζί με τα δυο της παιδιά για να σωθεί έπεσε στη θάλασσα και τη μάζεψε ένα μικρό πλοίο;
- ★ Έγινε Πρωθυπουργός της Ελλάδας 5 φορές;

Το τάμα του Κανάρη

Μεσάνυχτα ο πυρπολητής εγύρισε
και πήδησε απ' το γρήγορο καΐκι
πιστός, να φέρει με τα πόδια ολόγυμνα
στην εκκλησιά το τάμα για τη νίκη.
Το χέρι, που άτρεμο έσπειρε το θάνατο
με το δαυλό – το φοβερό το χέρι –
τώρα ταπεινωμένο και τρεμάμενο
στην Παναγία ανάφτει εν' αγιοκέρι.

Γεώργιος Δροσίνης

Του Κανάρη

Δέκα μπουμπάρδες τούρκικες μες στα νησιά γυρνούνε
για τον Κανάρη ψάχνουνε να τον εκδικηθούνε.
Τον Κανάρη για να βρούνε
Οι μπουμπάρδες τριγυρνούνε.
Μα ο Κανάρης πονηρός πάντα τους ξεγελάει
και στις μπουμπάρδες τούρκικες μπουρλότο τους κολλάει.
Μα δυο μικρά πλεύόμενα Πιπίνου και Κανάρη
οι Τούρκοι που γλεντούσανε δεν πήρανε χαμπάρι.

★ Μικρή ιστορία

Κανάρης, ο μπουρλοτιέρης Δεν ήταν κανένας άντρακλας! Μέτριο ανάστημα ήταν, μ' ανοιχτές πλάτες και με λιγνό πρόσωπο που το στόλιζε ένα μικρό μουστάκι. Είχε όμως κάτι μάτια... Παράξενα μάτια! Έξυπνα, γεμάτα έκφραση που φανέρωναν άνθρωπο με θέληση και αποφασιστικότητα. Μα κανείς δεν μπορούσε να βάλει στο νου του τι καρδιά έκρυβε μέσα στο φαρδύ του στήθος τούτος ο μικρόσωμος και γαλήνιος Ψαριανός.

Το επίθετο του ήταν Κανάριος... Κωνσταντής Κανάριος. Είχε γεννηθεί στα Ψαρά κατά το 1790. Ο πατέρας του ο Μικέας Κανάριος είχε δικό του καράβι. Εκεί πρωτομπάρκαρε ο Κωνσταντής. Αργότερα πήγε γεμιτζής* στο καράβι του θείου του, του καπετάν Μπουρέκα. Όπως οι πιο πολλοί θαλασσινοί, ο Κωνσταντής ήξερε λιγοστά γράμματα. Τα έμαθε από κάποιο καλόγερο, τον πάτερ Γρηγόριο, που ήρθε από ένα άλλο μέρος στο νησί τους. Περισσότερο ήξερε να διαβάζει παρά να γράφει. Κάποιος ξάδελφος του πιο μεγάλος, που άραξε κάποτε στη Βενετία, αγόρασε εκεί και του έφερε τη «φυλλάδα» του Μεγαλέξανδρου. Ήταν ένα όμορφο βιβλίο και στο εξώφυλλο του έγραφε με πλουμιστά γράμματα «Ιστορία Αλεξάνδρου του Μακεδόνας. Βίος, πόλεμος και θάνατος αυτού. Βενετία 1780». Από την ημέρα που το πήρε στα χέρια του ο Κωνσταντής βάλθηκε συλλαβιστά να διαβάσει το βιβλίο. Ήταν η μοναδική ιστορία που έμαθε. Δηλαδή, το πώς ο Αλέξανδρος που ήταν «πολλά ανδρειωμένος» κυρίευσε όλο τον κόσμο. Τις τόσες και τόσες θαυμαστές παλικαριές του! Το πόσο τον τράβηξε δεν λέγεται! Η μόνη του διασκέδαση έγινε αυτό το βιβλίο. Μόλις ξέκλεβε καιρό στο καράβι, τρύπωνε σε καμιά μεριά της κουβέρτας και το διάβαζε. Και τα δάκρυα του όλο και μουσκεύανε τις σελίδες της «φυλλάδας». Είκοσι χρονών ήταν δεν ήταν που έγινε καπετάνιος στο καράβι του Μπουρέκα, γιατί ο μπάρμπα του πέθανε.

Μέσα στο νησί του άλλος νεότερος απ' αυτόν δεν κυβερνούσε καράβι. Παραλίγο όμως από θαλασσινός να γίνει καλόγερος. Ήθελε σώνει και καλά να πάει να καλογερέψει στο Άγιο Όρος. Ο λόγος ήταν αισθηματικός. Αγαπιόταν με τη Δεσποινιώ Μανιάτη, μια Ψαριανοπούλα που, χωρίς να ξέρουν, τα γονικά της την αρραβώνιασαν με τον αδερφό του Κωνσταντή, τον Αναγνώστη. Από ντροπή ο Κωνσταντής και από φόβο η Δεσποινιώ δεν ξεστόμιζαν λέξη.

Και προτιμούσε ο Κανάριος να πάει καλόγερος παρά να φανερώσει το μυστικό του. Μα στο τέλος ξεσκεπάστηκε το αίσθημά τους και έδωσε τη συγκατάθεσή του ο αδερφός του να παντρευτεί ο Κωνσταντής τη Δεσποινιώ. Έτσι έχασε το Άγιο Όρος έναν καλόγερο, μα κέρδισε το εικοσιένα τον μεγάλο του μπουρλοτιέρη (Λάμπας, Τ. Κανάρης ο μπουρλοτιέρης, Αθήνα: Μ. Πεχλιβανίδης, από τις Συλλογές του Μουσείου Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης).

★ Η σφαγή της Χίου (Απρίλιος 1822)

Η Χίος ήταν ένα από τα πιο όμορφα και πλούσια νησιά λόγω του εμπορίου. Τον Απρίλιο του 1822 έφθασαν στο νησί πολύ μεγάλες δυνάμεις των Τούρκων. Ήθελαν να πάρουν εκδίκηση γιατί η Χίος είχε ξεσηκωθεί εναντίον τους. Το νησί καταστράφηκε, άνθρωποι σφαγιάστηκαν, γυναικόπαιδα πουλήθηκαν στα σκλαβοπάζαρα. Όσοι μπόρεσαν να γλυτώσουν έγιναν πρόσφυγες σε κοντινά νησιά. Σε όλο τον κόσμο, όταν μαθεύτηκαν οι αγριότητες των Τούρκων, δημιουργήθηκε ένα κύμα συμπάθειας, συγκίνησης και βοήθειας προς τη Χίο και προς τους Έλληνες που αγωνίζονταν απέναντι στην ημισέληνο.

Ο Γάλλος ζωγράφος Ντελακρουά ζωγράφισε ένα πολύ σημαντικό πίνακα με το θέμα αυτό και βοήθησε να αναπτυχθεί το φιλελληνικό κίνημα.

★ Μικρή ιστορία

...Όταν έμαθε ο σουλτάνος πως οι Χιώτες είχαν ξεσηκωθεί, όπως κι οι άλλοι γκιαουρήδες και βαστούσαν στο κάστρο και στο θαλασσόπυργο του νησιού κλεισμένους τους Τούρκους, φρένιασε απ' το κακό του. Καμιά εξηνταριά Χιώτες που βρίσκονταν στην Πόλη μεγάλεμποροι, πρόσταξε και τους κόψανε το κεφάλι. Σύγχρονα διέταξε με μιας να σαλπάρει η αρμάδα κατά το νησί της Χίου. Καπιτάν πασάς (αρχιναύαρχος) ο Καραλής. Μαύρη ψυχή που το σωστό του όνομα ήταν Νασούχ Ζααντέ Αλής. Του έδωσε λοιπόν το λεύτερο ο σουλτάνος να τιμωρήσει τους Χιώτες για τον ξεσηκωμό τους, όπως αυτός ήθελε.

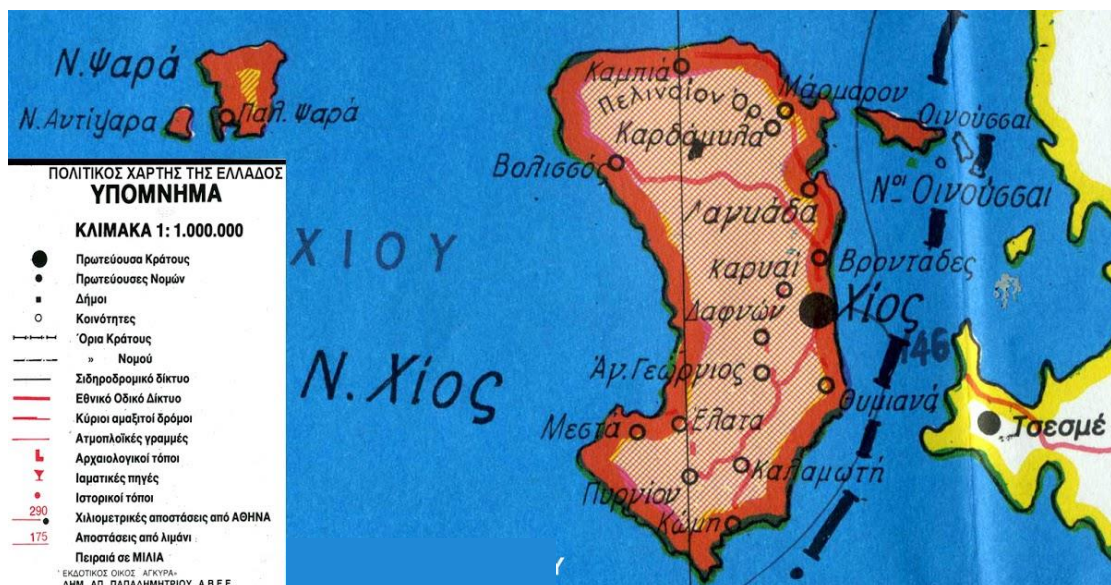
Στις 27 Μαρτίου σαλπάρισε απ' τα Δαρδανέλια ο Καραλής με την αρμάδα του. Έβαλε ρότα για τη Χίο.

Είχε μαζί του τριαντατέσσερα μεγάλα καράβια. Εφτά χιλιάδες στρατό είχε μπαρκάρει μέσα στα καράβια, χώρα τ' άλλα ασκέρι που θα κουβαλήσει ύστερα απ' την απέναντι στεριά.

Μεγάλη Πέμπτη (30 Μαρτίου 1822) εμφανίστηκαν τα τούρκικα καράβια να έρχονται κατά τη Χίο. Τη νύχτα ο Καραλής πρόσταξε τα καράβια του να χτυπήσουν με τα κανόνια τους το νησί. Σύγχρονα έβγαλε στη στεριά και τους εφτά χιλιάδες αρματωμένους του.

Οι Χιώτες τρομαγμένοι τρέξαν να κρυφτούν όπου κι όπως μπορούσαν. Θέλανε να παραμερίσουν για ν' αφήσουν να περάσει ο πρώτος θυμός των Μουσουλμάνων. Που να βάλουν με το νου τους τι τους καρτερούσε...

(Λάππας, Τ. Κανάρης ο μπουρλοτιέρης, Αθήνα: Μ. Πεχλιβανίδης, από τις Συλλογές του Μουσείου Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης).

 Το ελληνόπουλο

Τούρκοι διαβήκαν. Χαλασμός, θάνατος πέρα ως πέρα.

Η Χίο, τὰ ὄμορφο νησί, μαύρη απομένει ξέρα,
με τα κρασιά, με τα δεντρά
τ' αρχοντονήσι, που βουνά και σπίτια και λαγκάδια
και στο χορό τις λυγερές καμιά φορά τα βράδια
καθρέφτιζε μεσ' τα νερά.

Ερμιά παντού. Μα κοίταξε κι απάνου εκεί στο βράχο,

στου κάστρου τα χαλάσματα κάποιο παιδί μονάχο
κάθεται, σκύβει θλιβερά
το κεφαλάκι στήριγμα και σκέπη του απομένει
μόνο μιαν άσπρη αγράμπελη σαν αυτό ξεχασμένη
μεσ' την αφάνταστη φθορά.

Φτωχό παιδί, που κάθεσαι ξυπόλυτο στις ράχες
για να μην κλαις λυπητερά, τ' ήθελες τάχα να 'χες
για να τα ιδώ τα θαλασσά
ματάκια σου ν' αστράψουνε, να ξαστερώσουν πάλι
και να σηκώσεις χαρωπά σαν πρώτα το κεφάλι
με τα μαλλάκια τα χρυσά;

Τι θέλεις άτυχο παιδί, τι θέλεις να σου δώσω
για να τα πλέξης ξέγνοιαστα, για να τα καμαρώσω
ριχτά στους ώμους σου πλατιά
μαλλάκια που του ψαλιδιού δεν τάχει αγγίζει η κόψη
και σκόρπια στη δροσάτη σου τριγύρω γέρνουν όψη
και σαν την κλαίουσα την ιτιά;

Σαν τι μπορούσε να σου διώξει τάχα το μαράζι;
Μήπως το κρίνο απ' το Ιράν, που του ματιού σου μοιάζει;

Μην ο καρπός απ' το δεντρί
που μεσ' στη μουσουλμανική παράδεισο φυτρώνει,
κ' έν' άλογο χρόνια εκατό κι αν πιλαλάει, Δεν σώνει
μεσ' απ' τον ίσκιο του να βγει;

Μη το πουλί που κελαηδάει στο δάσος νύκτα μέρα
και με τη γλύκα του περνάει και ντέφι και φλογέρα;

Τι θες κι απ' όλα τα αγαθά
τούτα; Πεσ. Τα `άνθος, τον καρπό; Θεσ το πουλί;
-Διαβάτη,
μου κράζει το Ελληνόπουλο με το γαλάζιο μάτι:
Βόλια, μπαρούτι θέλω. Να.

(Βίκτωρ Ουγκώ, μετάφραση Κωστής Παλαμάς)

★ Η καταστροφή των Ψαρών (Ιούνιος 1824)

Τα Ψαρά ήταν ένα από τα πιο ονομαστά νησιά και πατρίδα του Κανάρη, του Παπανικολή, του Πιπίνου, του Βρατσάνου. Στο νησί είχαν καταφύγει πρόσφυγες από τη Χίο. Οι Τούρκοι ήθελαν να το καταστρέψουν και για να πάρουν εκδίκηση για την εξέγερση των Ελλήνων αλλά και για να ρίξουν το ηθικό των Ελλήνων.

Οι Ψαριανοί, μαζί με τους Υδραίους και τους Σπετσιώτες, ήταν οι ναυτικοί του Αγώνα. Οι Ψαριανοί είχαν βοηθήσει να σωθούν πολλοί Χιώτες και τους μετέφεραν στα γύρω νησιά.

Τον Ιούνιο του 1824 έφθασαν με πλήθος πλοίων και πολύ στρατό. Η σφαγή που ακολούθησε ήταν απερίγραπτη. Περίπου 18.000 κάτοικοι, ανάμεσά τους και πρόσφυγες που είχαν έρθει από τη Χίο, σκοτώθηκαν ή πιάστηκαν αιχμάλωτοι και πουλήθηκαν σε σκλαβοπάζαρα. Γυναίκες με μωρά στην κοιλιά και μικρά παιδιά προτίμησαν να ριχθούν στη θάλασσα και να πνιγούν, παρά να πέσουν στα χέρια των Τούρκων...

Ο εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός έγραψε το περίφημο ποίημα: **«Η καταστροφή των Ψαρών»**.

*Στων Ψαρών την ολόμαυρη ράχη
περπατώντας η Δόξα μονάχη,
μελετά τα λαμπρά παλληκάρια,
και στην κόμη στεφάνη φορεί,
καμωμένο από λίγα χορτάρια,
που είχαν μείνει στην έρημη γη.”*

? Τι είναι τα μπουρλότα ή πυρπολικά;

Τα πυρπολικά ήταν παλιά ή φτηνά πλοία, γεμάτα με εύφλεκτα υλικά. Τα χρησιμοποιούσαν για να βάλουν φωτιά σε εχθρικά πλοία. Πλησίαζαν, τα κολλούσαν με γάντζους πάνω στα τούρκικα πλοία, τα έβαζαν φωτιά και έφευγα γρήγορα πριν εκραγεί το πλοίο. Η επίθεση ξεκινούσε με το σύνθημα «Με τη βοήθεια του Σταυρού, επιτεθείτε».

Μεγάλοι μπουρλοτιέρηδες ήταν οι Ψαριανοί που έμαθαν να κατασκευάζουν τα πυρπολικά, από τον Παριανό Ιωάννη Δημουλίτσα, γνωστότερο με το παρατσούκλι «Πατατούκος».

Πέρα από τους φημισμένους μπουρλοτιέρηδες, τον Κωνσταντίνο Κανάρη και τον Δημήτριο Παπανικολή, άλλοι γνωστοί μπουρλοτιέρηδες ήταν ο Βατικιώτης, ο Βρατσάνος, ο Ματρώζος και ο Πιπίνος από την Ύδρα.

★ Χίος

Η Χίος είναι νησί του Κεντρικού Αιγαίου.

Είναι το πέμπτο μεγαλύτερο της Ελλάδας και μαζί με τα Ψαρά, τα Αντίψαρα και τις Οινούσες ανήκουν στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.

Στην πόλη της Χίου ζει το μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων αλλά υπάρχουν και άλλα 64 χωριά. Πολλοί Χιώτες έχουν πάει και ζουν και εργάζονται σε άλλα μέρη της Ευρώπης και της Αμερικής. Η Χίος είναι ονομαστή για τα προϊόντα της όπως τη χιώτικη μαστίχα, το λάδι, τα σύκα και το κρασί αλλά έχει και φήμη παγκοσμίως για τη ναυτιλία της. Ονομαστά είναι τα χωριά με την περίφημη αρχιτεκτονική τους όπως τα Μεστά και το Πυργί αλλά και ο Κάμπος με τα ονομαστά αρχοντικά.

★ Οπτικοακουστικό υλικό:

- Δείτε στην Εκπαιδευτική ραδιοτηλεόραση «Η ιστορία της Επανάστασης του 1821 μέσα από τους ήρωες. Κωνσταντίνος Κανάρης»: https://youtu.be/TyDRy52_bgM
- Δείτε: Κανάρης, Μιαούλης Μηχανή του χρόνου: <https://youtu.be/qs3wMabVILk>
- Ακούστε το τραγούδι Κωνσταντίνος Κανάρης ("Μου 'πες" , εκδόσεις "NAMA" - "ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ"): <https://youtu.be/b7nRxoMIUg4>
- Διαβάστε στα Κλασικά Εικονογραφημένα:
<http://online.anyflip.com/jrwtr/tivz/mobile/index.html>
- Δείτε: Καραγκιόζης «Η ορφανή της Χίου»: <https://youtu.be/MQ4WTYnhabo>
- Παίξτε ένα κουίζ: <https://learningapps.org/display?v=pj69032av21>
- Βρείτε το φύλλο εργασίας «Εικονόλεξο»: <https://ekedisi.gr/wp-content/uploads/2021/04/Εικονόλεξο.pdf>
- Προβολή παρουσίασης η οποία εμπεριέχει ερωτήσεις και δραστηριότητες: <https://ekedisi.gr/wp-content/uploads/2021/04/ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ-ΚΑΝΑΡΗΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.pdf>

Επιπλέον υλικό και δραστηριότητες

- Παίξτε το κινητικό παιχνίδι «Βίρα τις άγκυρες, όρτσα τα πανιά»:
<https://ekedisi.gr/wp-content/uploads/2021/04/Βίρα-τις-άγκυρες.pdf>
- Παίξτε ένα παιχνίδι μνήμης με τα πλοία του 1821: <https://ekedisi.gr/wp-content/uploads/2021/04/Παιχνίδι-μνήμης.pdf>

Μπορείτε παίξετε το παιχνίδι μνήμης και ψηφιακά εδώ:
https://learningapps.org/view18801194?fbclid=IwAR31IPJp-5wXLVei9mrcODif94j23LZTKPHvi7DA9mTMUHbAPVNIHn6_cM
- Φτιάξε ναυτικούς κόμπους: <https://ekedisi.gr/wp-content/uploads/2021/04/ΦΤΙΑΞΕ-TON-NAYTIKO-KOMΠO.pdf>
- Παίξτε το παιχνίδι «Οι ήρωες του Ναυτικού Αγώνα»: <https://bit.ly/3gLKHTP>
- Παρατήρησε και βρες τις διαφορές: <https://bit.ly/2QIjZaK>
- Βρες ποια λέξη αντιστοιχεί σε συγκεκριμένα σημεία του πίνακα ζωγραφικής "Η πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας" του Α. Αλεξανδρίδη:
https://learningapps.org/watch?v=p53g25oha21&fbclid=IwAR2vu_h-94pJqM98L41joflCvOn46sPc02UPB71GFyagEUnUr2SonWHIS4c

Βιβλιογραφία

Γρηγοριάδου-Σουρέλη, Γ. Ο μικρός μπουρλοτιέρης, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας)

Λάππας, Τ. Κανάρης ο μπουρλοτιέρης, Αθήνα: Μ. Πεχλιβανίδης, από τις Συλλογές του Μουσείου Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης.

Τροπαιάτη, Α. (1967). Το αετόπουλο της Ύδρας. Αθήνα: Ελληνική Παιδική Βιβλιοθήκη, από τις Συλλογές του Μουσείου Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης.

"Μου 'πες", Αθήνα: Εκδόσεις "NAMA" - "ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ".

Κρεμμυδάς, Β. Καθημερινές ιστορίες για τα καράβια, Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.

Ηρωίδες, Εκλεκτές Ιστορικές Διηγήσεις, (1959). Αθήνα: Αδελφότης Θεολόγων «Η Ζωή», από τις Συλλογές Μουσείου Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης.

**ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Μάντεψε ποιος!

Διαβάζω τους γρίφους και κάνω αντιστοίχιση με τη σωστή εικόνα.

Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα το όνομά μου άξια
καπετάνισσα, ξακουστή για την γενναιότητά μου.
Περήφανη και αρχόντισσα των Σπετσών,
με τα γενναία παλικάρια μου, στις θάλασσες
ορμών,
Μπρος στο τιμόνι στέκω ορθή και οδηγίες δίνω,
εμπόδιο στο δρόμο μου κανένας να μην σταθεί

Καραβοκύρης τολμηρός, της Ύδρας το καμάρι,
Ανδρέας Μιαούλης είν' το όνομά μου,
γνωστός για την εξυπνάδα
μα και για την λεβεντιά μου
Με τα ηρωικά μου παλικάρια,
στον Γέροντα πολεμήσαμε και τον εχθρό
νικήσαμε.
Σε σπετσιώτικα, υδραίικα και ψαριανά καράβια,
παλέψαμε όλοι μαζί
με μια ψυχή με μια φωνή
και τα πυρπολικά έδωσαν στον εχθρό
χαριστική βολή.

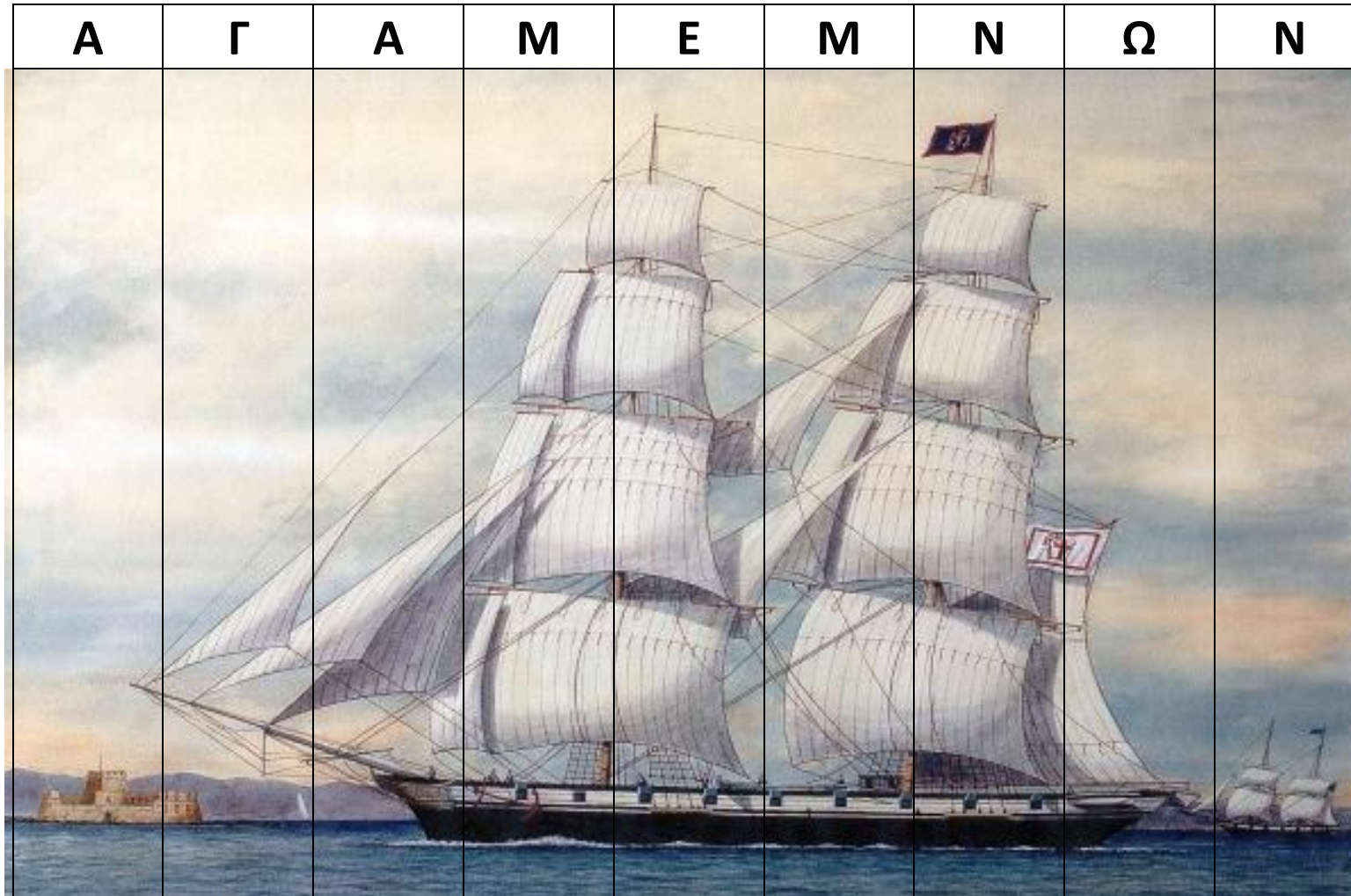

Καπεταναίος ξακουστός,
Κανάρης το όνομά μου,
τρόμος και φόβος των εχθρών είν' τα πυρπολικά
μου.
Κι όταν καράβι εχθρικό με εμένα θα τα βάλει,
μπουρλότο βάζω ευθύς εγώ και μια φωτιά
μεγάλη.

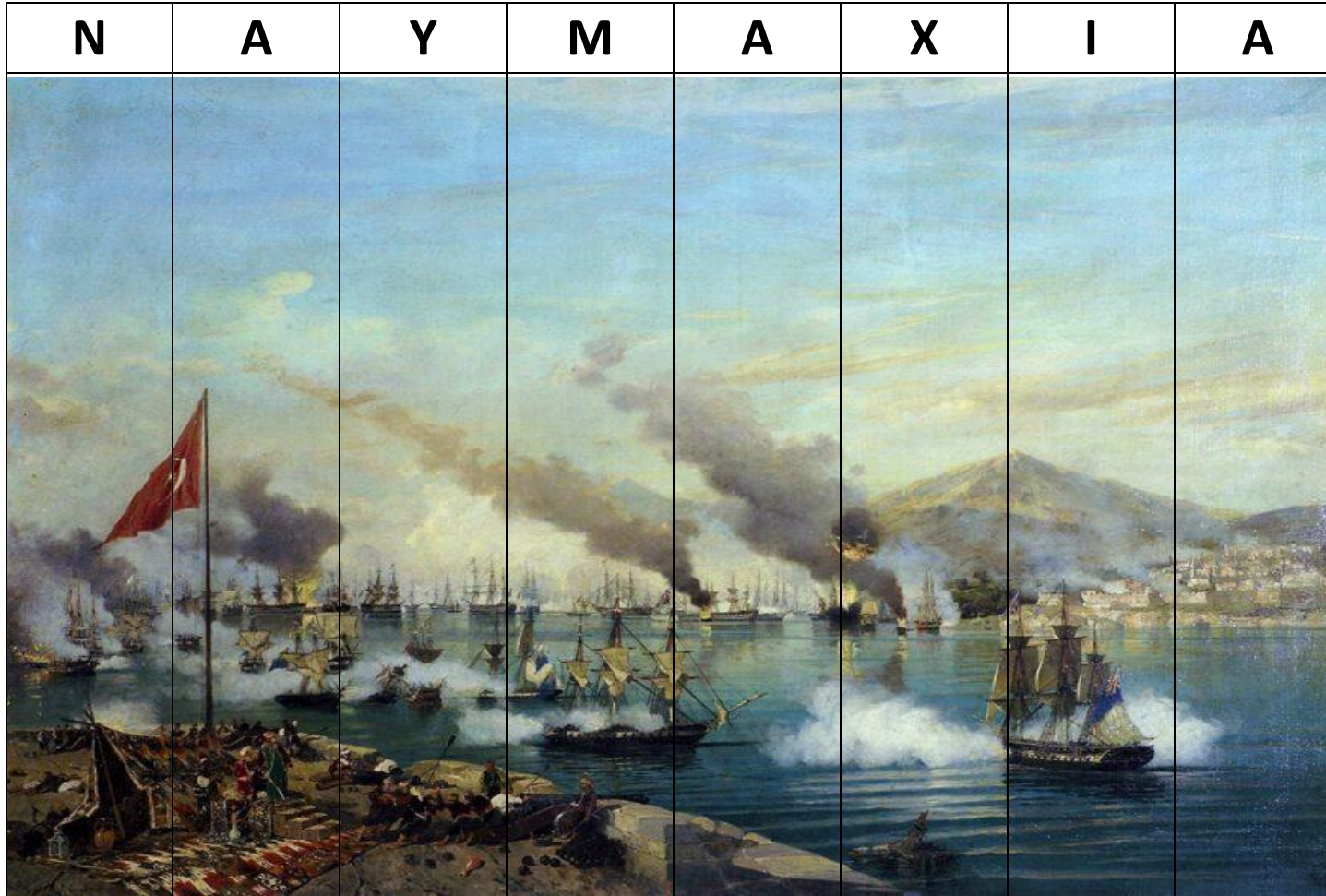
ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

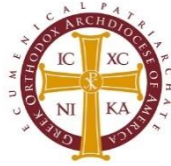
Κόψε τις λωρίδες από τις δύο καρτέλες, ανακάτεψέ τες και προσπάθησε να σχηματίσεις τις λέξεις και τους πίνακες.

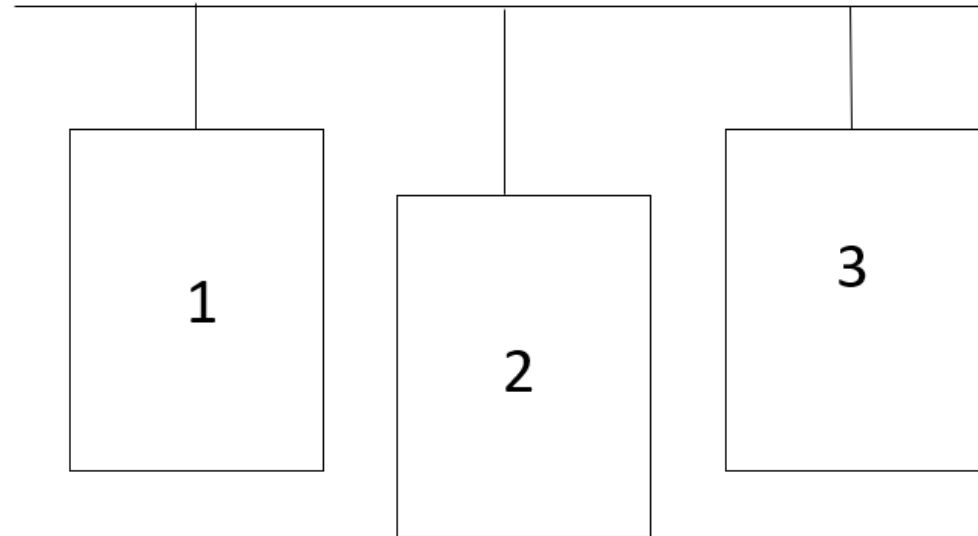
ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

✎ Αν ο πίνακας αυτός ήταν σκηνή από μια κινηματογραφική ταινία, θα ήταν η αρχή, η μέση ή το τέλος της ιστορίας; Τι θα συνέβαινε στα υπόλοιπα στάδια; Μπορείς να απαντήσεις προφορικά, να γράψεις ή να ζωγραφίσεις.

Ανδρέας Μιαούλης, Peter Von Hess

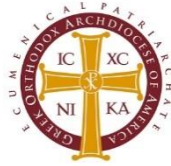
ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Βάλε τα δικά σου χρώματα στον πίνακα του Peter Von Hess!

Εσύ τι χρώματα θα επιλέξεις;

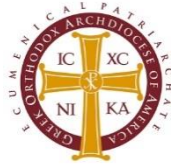

👁️ Παρατήρησε τον πίνακα του Peter Von Hess και απάντησε στις ερωτήσεις προφορικά ή γραπτά.

- Μπορείς να περιγράψεις τον πίνακα σε κάποιον που δεν τον έχει μπροστά του;
- Τι φοράει; Πώς τη λένε αυτή την ενδυμασία;
- Πώς θα περιέγραφες τη στάση του σώματός του;
- Τι κρατάει στα χέρια του;
- Τι είναι το πρώτο πράγμα που σου τραβάει την προσοχή;
- Ποια είναι τα χρώματα που κυριαρχούν;
- Ποια άλλα πρόσωπα υπάρχουν στον πίνακα; Ποιοι μπορεί να είναι;

Ανδρέας Μιαούλης, Peter Von Hess

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

👁️ Παρατήρησε τους δύο πίνακες και απάντησε στις ερωτήσεις προφορικά ή γραπτά.

Ανδρέας Μιαούλης
ANDREA MIAOULIS.

Admiral of the Greek Fleet.
Drawn from life, and Published in London 1820 by A. Friedel.
This Print forms one of the Series of Greek Portraits (part)
now in course of publication in London by A. Friedel & sold by the
principal Book-Sellers in Town & Country. 4th Edition.

Admiral de la Flotte Grecque
Exécute d'après nature et publié à Londres 1820 par A. Friedel.
ceci détermine une Série de Portraits de Grecs (part)
et se trouve chez tous les principaux Libraires et Marchands.
à retoucher dans les départements.

Ανδρέας Μιαούλης, Karl Krazeisen

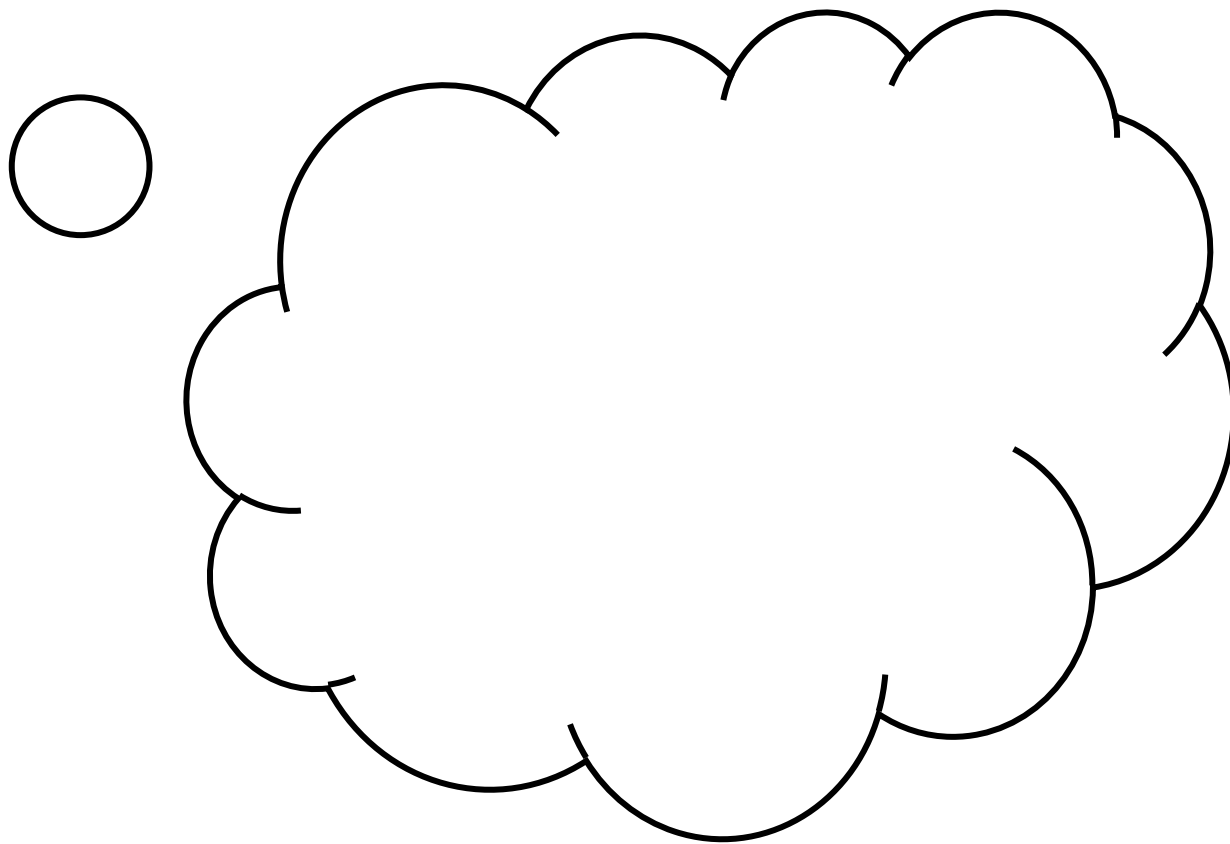
- Τι διαφορές έχουν οι δύο πίνακες;
- Τι ομοιότητες;
- Τι χρώματα έχει επιλέξει ο ένας καλλιτέχνης σε σχέση με τον άλλο;
- Ποιο από τα δύο σου μοιάζει ότι μας δείχνει τον Μιαούλη όπως ήταν στην πραγματικότητα;

Ανδρέας Μιαούλης, Adam Friedel

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

 Τι λες να σκέφτεται ο Μιαούλης; Γράψε ή ζωγράφισε με τον δικό σου τρόπο!

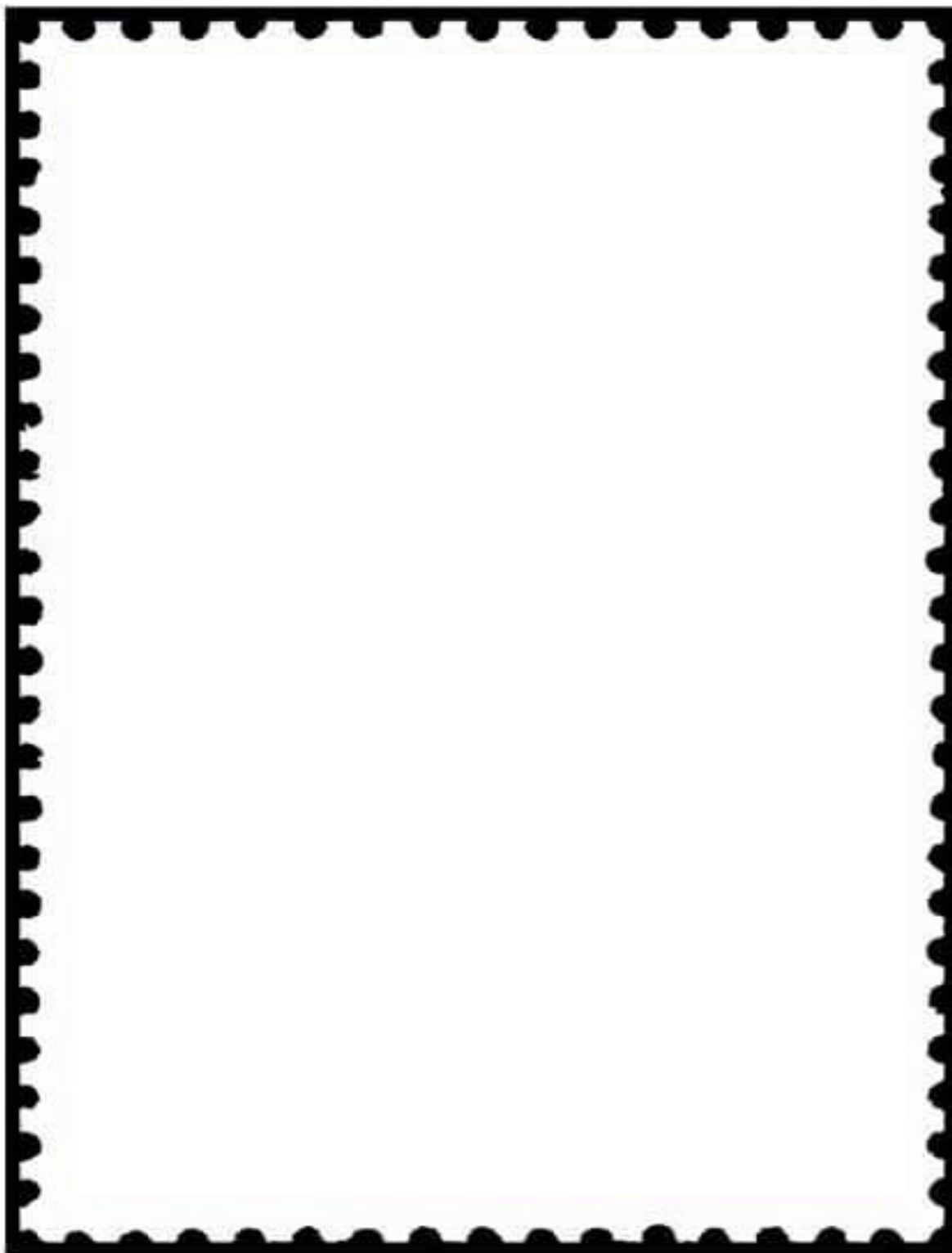

Ο Μιαούλης σε έγχρωμη λιθογραφία, Giovanni Boggi

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

 Φτιάξε και εσύ το δικό σου γραμματόσημο!

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Θυμάσαι το ποίημα του Διονύσιου Σολωμού; Αντικατέστησε τις εικόνες με τις λέξεις που λείπουν!

Στων

την ολόμαυρη

περπατώντας η

μονάχη, μελετά τα λαμπρά

και στην κόμη

φορεί,

γινωμένο από λίγα

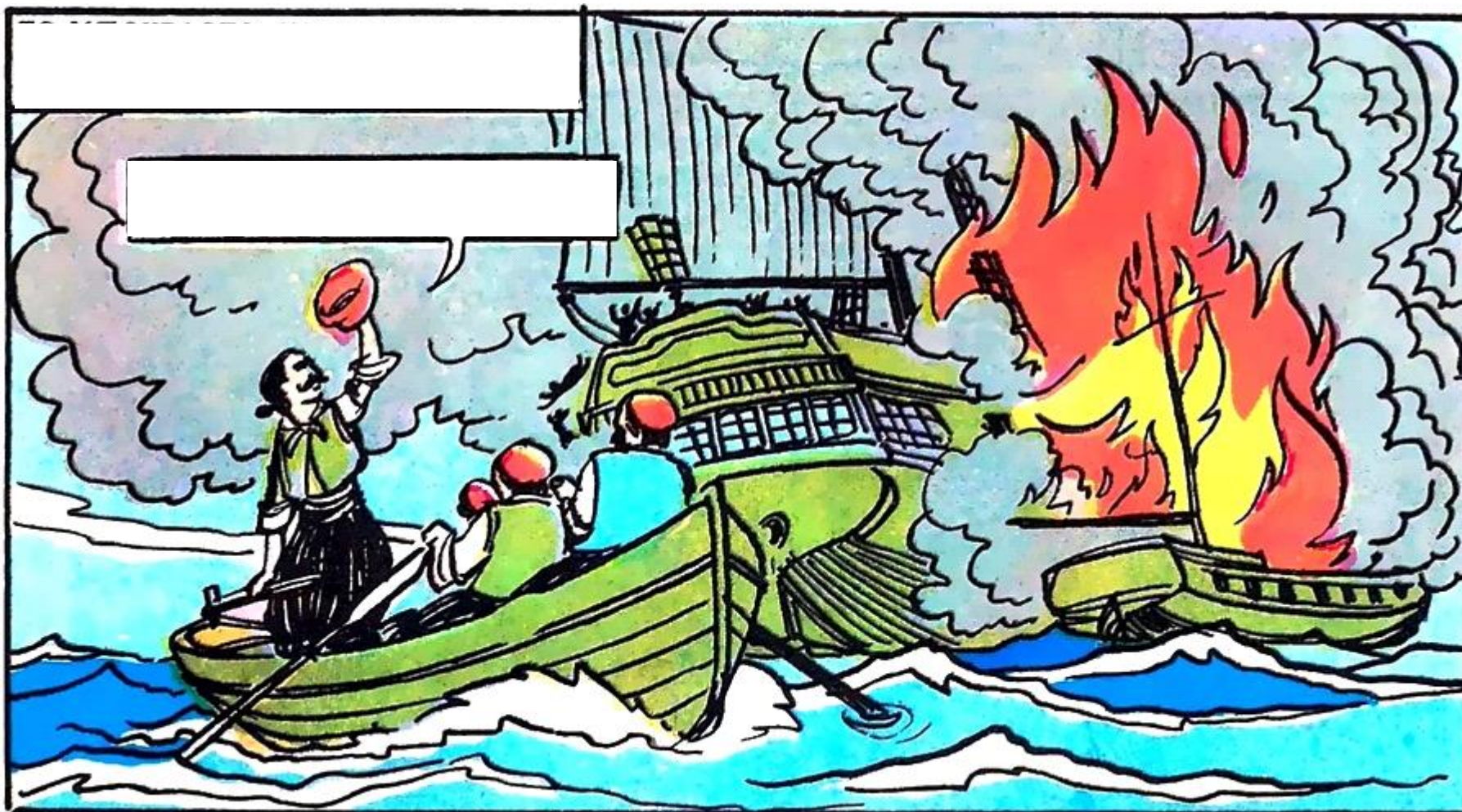

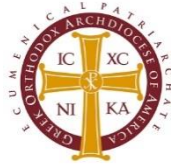
που 'χαν μείνει στην έρημη γη.

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

- ✎ Μπορείς να προσθέσεις λόγια στο κόμικς;
Ποιο γεγονός μπορεί να μας δείχνει η εικόνα;

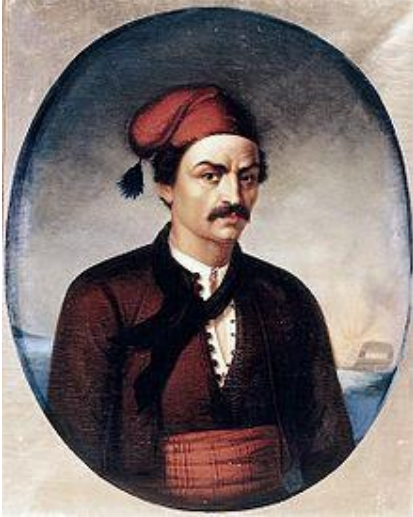
👁️ Παρατήρησε τον πίνακα του Νικηφόρου Λύτρα και απάντησε στις ερωτήσεις προφορικά ή γραπτά.

- Τι είναι το πρώτο πράγμα που σου τραβάει την προσοχή;
- Ποια είναι τα χρώματα που κυριαρχούν;
- Αν μπορούσες να μπεις μέσα στον πίνακα τι ήχους θα άκουγες;
- Τι συναισθήματα νοιώθεις κοιτώντας τον πίνακα;
- Τι πιστεύεις ότι σκεφτόταν ο ζωγράφος την ώρα που το δημιούργησε;

Η πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας
από τον Κανάρη, Νικηφόρος Λύτρας

Συμπληρώνω τα γράμματα και βρίσκω τα ονόματα των Ηρώων του 1821.

Κ _ Ν Σ Τ _ Ν Τ _ _ _ Σ
_ _ Ν Α _ Η Σ

Λ _ _ Κ Α _ _ Ν Α
Μ _ _ _ Μ _ _ _ Λ Ι _ Α

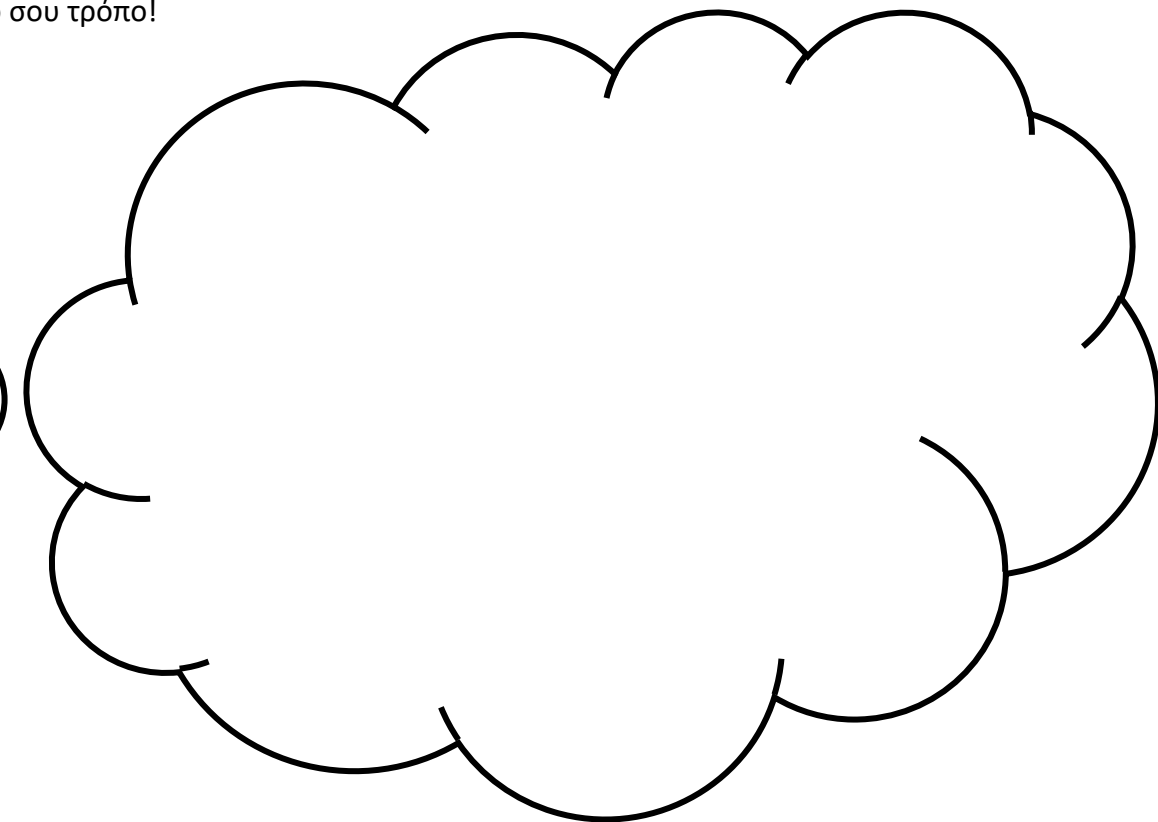

Α Ν _ _ Ε _ Σ
Μ _ _ Ο Υ _ _ Σ

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

 Τι λες να σκέφτεται ο Κανάρης; Γράψε ή ζωγράφισε με τον δικό σου τρόπο!

Κωνσταντίνος Κανάρης, Adam Friedel

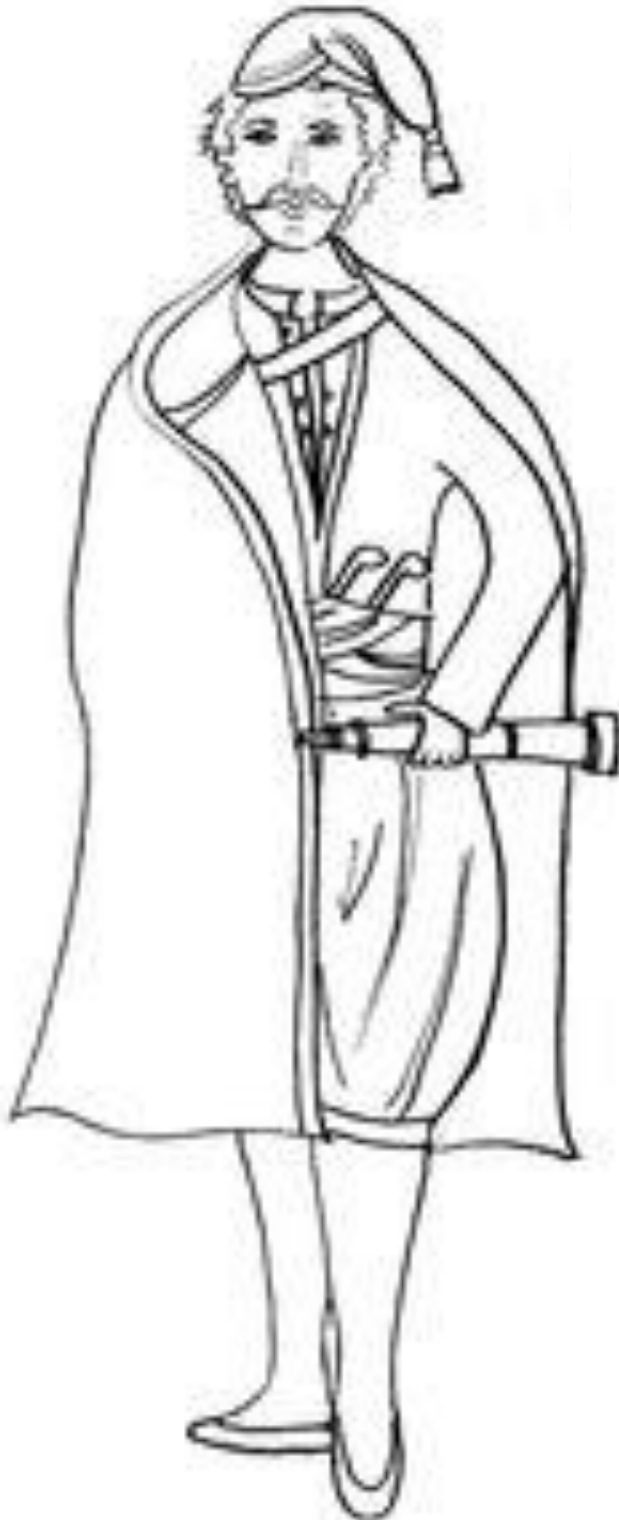

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

 Χρωμάτισε τον δικό σου Κανάρη!

Αφού την χρωματίσεις, κόλλησε ένα γλωσσοπίεστρο και ζωντάνεψέ την.

Σκέψου το σενάριο για μια ιστορία και ζωντάνεψε τη φιγούρα!

 Βάλε τα δικά σου χρώματα στον πίνακα του Peter Von Hess!

Εσύ τι χρώματα θα επιλέξεις;

 Γράψε ή πες 10 λέξεις που σου έρχονται στο μυαλό κοιτώντας τον συγκεκριμένο πίνακα.

Ελαιογραφία της Μπουμπουλίνας, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

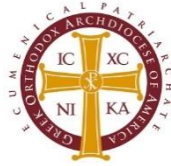

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

 Γράψε μια επιστολή προς τη Μπουμπουλίνα

Τι θα ήθελες να της γράψεις ή να της πεις;

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Γράψε έναν διάλογο ανάμεσα στη Μπουμπουλίνα και τους ναύτες της!

Δώσε στους δυο ναύτες τα ονόματα που εσύ θέλεις αλλά φρόντισε να ταιριάζουν στην εποχή που αναφέρονται.

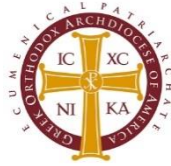
Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, Peter Von Hess

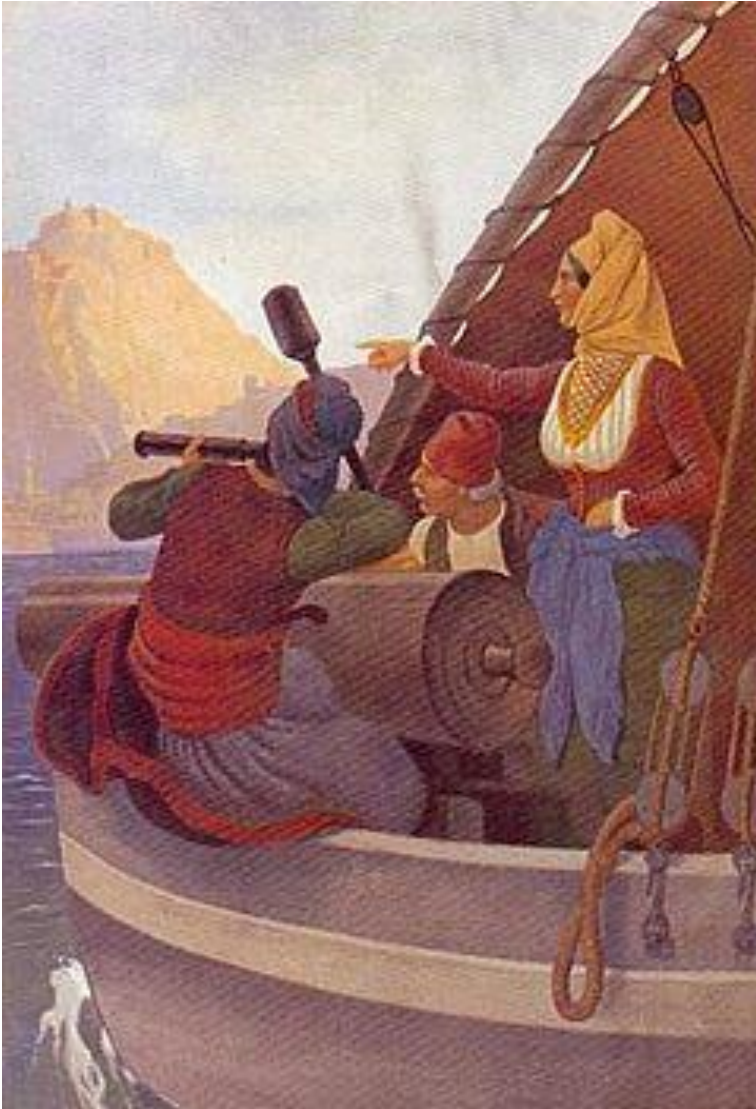
ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

 Ζωγράφισε τώρα και εσύ με τη σειρά σου τη Μπουμπουλίνα όπως τη φαντάζεσαι!

👁️👁️ Παρατήρησε τον πίνακα του Peter Von Hess και απάντησε στις ερωτήσεις προφορικά ή γραπτά.

- Μπορείς να περιγράψεις τον πίνακα σε κάποιον που δεν τον έχει μπροστά του;
- Τι φοράει; Πώς τη λένε αυτή την ενδυμασία;
- Πώς θα περιέγραφες τη στάση του σώματός της;
- Τι όπλα μπορείς να εντοπίσεις;
- Τι είναι το πρώτο πράγμα που σου τραβάει την προσοχή;
- Ποια είναι τα χρώματα που κυριαρχούν;
- Ποια άλλα πρόσωπα υπάρχουν στον πίνακα; Ποιοι μπορεί να είναι;

Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, Peter Von Hess

👁️ 👁️ Παρατήρησε τους δύο πίνακες και απάντησε στις ερωτήσεις προφορικά ή γραπτά.

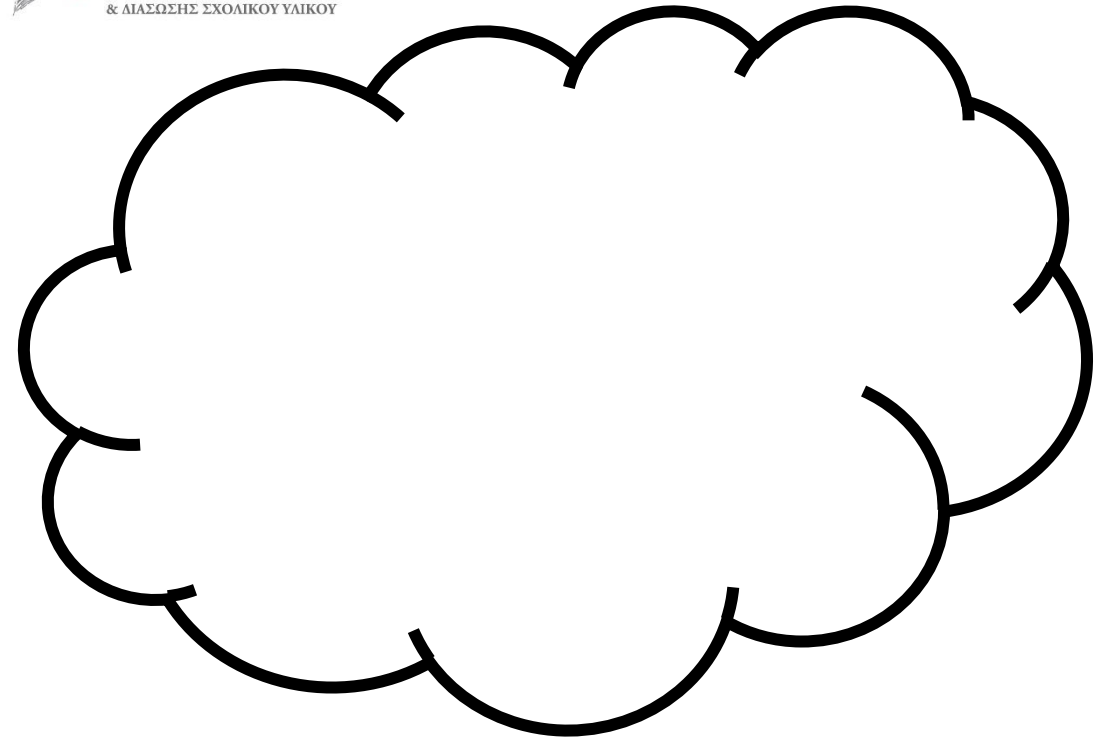

Ελαιογραφία της Μπουμπουλίνας,
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, Adam Friedel

- Τι διαφορές έχουν οι δύο πίνακες;
- Τι ομοιότητες;
- Τι χρώματα έχει επιλέξει ο ένας καλλιτέχνης σε σχέση με τον άλλο;
- Ποιο από τα δύο σου μοιάζει ότι μας δείχνει την Μπουμπουλίνα όπως ήταν στην πραγματικότητα;

- ✍️ • Ποιες είναι οι πρώτες σκέψεις που σου έρχονται στο μυαλό όταν βλέπεις αυτό το έργο;
- Τι μπορεί να σκέφτεται η Μπουμπουλίνα;
- Πώς θα περιέγραφες το βλέμμα της;
- Τι μπορεί να κοιτάει;

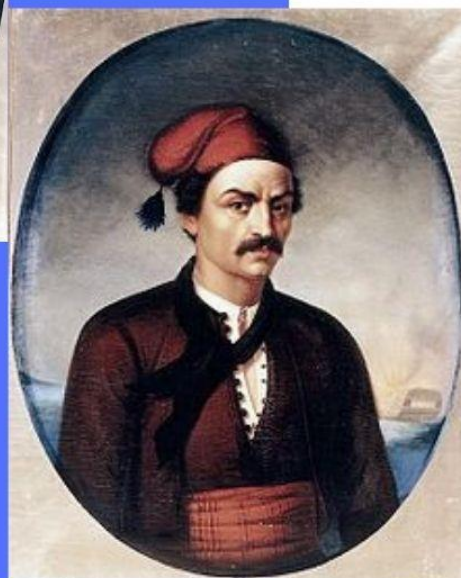
ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
& ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

 Χρωμάτισε τη δική σου Μπουμπουλίνα!

Αφού την χρωματίσεις, κόλλησε ένα γλωσσοπίεστρο και ζωντάνεψέ την.

Σκέψου το σενάριο για μια ιστορία και ζωντάνεψε τη φιγούρα!

© Μουσείο Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης του ΕΚΕΔΙΣΥ

Έτος έκδοσης: 2021

ISBN: 978-618-5458-20-1